

виробляють енергію за відновлюючими технологіями або застосовують енергозберігаючі технології, податковими пільгами та пільговими тарифами на енергоносії, тим самим захищаючи регуляторними ринковими механізмами рентабельність їх діяльності з метою оптимізації споживання мінеральних енергоносіїв у масштабах національної економіки в цілому.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены проблемные вопросы обеспечения энергетической безопасности в современных условиях отечественной экономики.

SUMMARY

In article the considered problem questions of maintenance of power safety in modern conditions of domestic economy.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Алибегов М.М., Григорьев Л.М. Энергопотребление и тарифы на электроэнергию // Экономика и математические методы. Т. 39. - № 4. – 2003. – С.59-71.
2. Гардаш С.В. Структура топливно-энергетического баланса США и проблемы энергетической безопасности // США:Канада, - № 8. – 2006. – С. 21-39.
3. Кононов Ю.Д. Оценка макроэкономических последствий удорожания энергоносителей // Экономика и математические методы. – 2004. – Т. 40. – № 4. – С.94.

Надійшла до редакції 20.11.2007 року

УДК 338.45.01

ТЕХНІЧНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА: ВИКЛИКИ ТА РИЗИКИ

Яремко Л.А., к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Львівська комерційна академія, докторант Національного інституту стратегічних досліджень

Дошукуючись першопричин сучасного соціально-економічного поступу ми неодмінно прийдемо до висновку, що він полягає у розвитку науки та технологій. Саме вони є рушіями цих вражаючих змін, що відбуваються в сучасному світі і стосуються майже усіх сторін життя суспільства: економіки, політики, відносин з природою та культури. Зростання ролі науки та наукових знань в суспільній практиці пов'язане з науково-технічною революцією. Низка базових наукових відкриттів створила основу для розвитку технологій. Новітня наука перетворилася у безпосередню продуктивну силу, що ілюструє формула сучасного економічного розвитку: “наука - технології – виробництво – споживання.”

Проблема технологічного розвитку та його впливу на соціально-економічну ситуацію в країнах та регіонах сьогодні активно досліджується у світі. Значні досягнення у цьому напрямку демонструють, зокрема, науковці на пострадянському просторі. Серйозні здобутки мають російські науковці Динкін А.А., Іванова М.І., Ночевкіна Л.П., Яковець Ю.П. Серед українських науковців слід відзначити Амошу О.І., Бажала Ю.М., Денисюка В., Федулову Л.І. Зважаючи на існуючі напрацювання

все ж слід відзначити, що додаткового аналізу вимагають процеси впливу глобальних тенденцій на промислову політику окремих країн та регіонів.

Мета нашого дослідження – з'ясувати глобалізаційну обумовленість вітчизняної промислової політики, аналіз викликів та ризиків, що індукуються світовим середовищем.

Науково технологічний розвиток став визначальною рисою сьогодення. Зміни у техніці та технологіях обумовлюють не лише зрушення у продуктивних силах суспільства, а й системи виробничих (економічних) відносин. На підтвердження цього представниками неоінституціонального напрямку було сформульовано принцип технологічного детермінізму, згідно якого науково-технічний прогрес виступає домінантою економічного та соціального розвитку. Один із лідерів цього напрямку, відомий американський економіст Дж. Гелбрейт у своїй праці “Нове індустріальне суспільство” трактує сучасні соціально-економічні зміни як такі, що “продиктовані технікою”. Серед них першорядне значення має переміщення влади на промислових підприємствах від фактора капітал до нового фактора виробництва – “організовані знання”, представлені “техноструктурою”. Вона являє собою “... сукупність людей, що володіють різноманітними технічними знаннями, досвідом і здібностями, яких потребує сучасна промислова технологія та планування”. Вона включає управлінський персонал та кваліфікованих працівників [1]. Набута влада дає їм можливість здійснювати виробничий і комерційний процес згідно з суспільними цілями, а не егоїстичними інтересами власників. Принцип технологічного детермінізму лежить в основі впливових сьогодні теорій індустріального та постіндустріального суспільства. З ним можна не погоджуватися, вказуючи на багатфакторність та різносторонність впливів на сучасний соціально- економічний поступ. Проте, не можна не визнати, що саме розвиток науки та технологій у значній, якщо не у вирішальній степені, обумовлює сучасні суспільно-економічні трансформації. Як би там не було, але кожна країна, “що відбулася”, або “прагне відбутися” активно розвиває науково-технологічну сферу. Щобільше, активізується співробітництво країн задля пришвидшення цього розвитку, посилюється міжкраїновий рух технологій.

Науковці відзначають високий динамізм цієї форми економічної взаємодії країн, її випереджальний розвиток щодо інших [2]. Ця взаємодія охоплює дедалі більше країн світу і набуває обрисів глобалізації. Це означає, що до відомих форм глобалізації (див. рис. 1.) додається ще одна – технологічна глобалізація. “Слід очікувати, що у перші десятиліття XXI століття процес технологічної інтеграції продовжиться більш високими, ніж раніше, темпами і перетвориться із стійкої тенденції в глобальне економічне явище” [3]. Його характерними рисами є всеохоплюючий, планетарний масштаб дії та інтенсивний міжкраїновий та міжрегіональний трансфер технологій. “Техноглобалізм” знаходить свій вияв у формуванні панрегіонального (зокрема, європейського) та світового дослідницького простору, міжнародного ринку технологій і ринку високотехнологічних продуктів.

Наука і технології стали ще одним об'єктом міжкраїнової та міжрегіональної конкуренції. Мова йде про науково-технологічне суперництво, а по суті, про лідерство у світі. Воно сьогодні, як і колись тримається не на моральному авторитеті націй чи їх лідерів, а на матеріальній силі. Американський політолог Р. Моргентау трактує її як здатність заперечити інтереси інших, реалізуючи власні. Його соплемінник С. Стредж доводить, що сила держави складається із трьох компонентів: стратегічної здатності підтримувати власну безпеку, фінансових ресурсів і науково-технічних можливостей [4]. Слід вважати, що саме останній наповнює фінансову скарбницю держави, забезпечує її військову міць, панрегіональне чи світове мілітарне верховенство.

Відомий американський економіст, спеціаліст з міжнародної економіки Дж. Сакс вважає, що сьогодні світ поділяється не за ідеологією, а технологією. “Після кінця Холодної війни, коли, здавалося б, відмінності в ідеології перестали відігравати роль і практично всі країни заявили про свою готовність до виходу на світовий ринок, раптом виявилась куди більш фундаментальна причина міжнародної диференціації, на цей раз пов’язана із технологіями” [5].

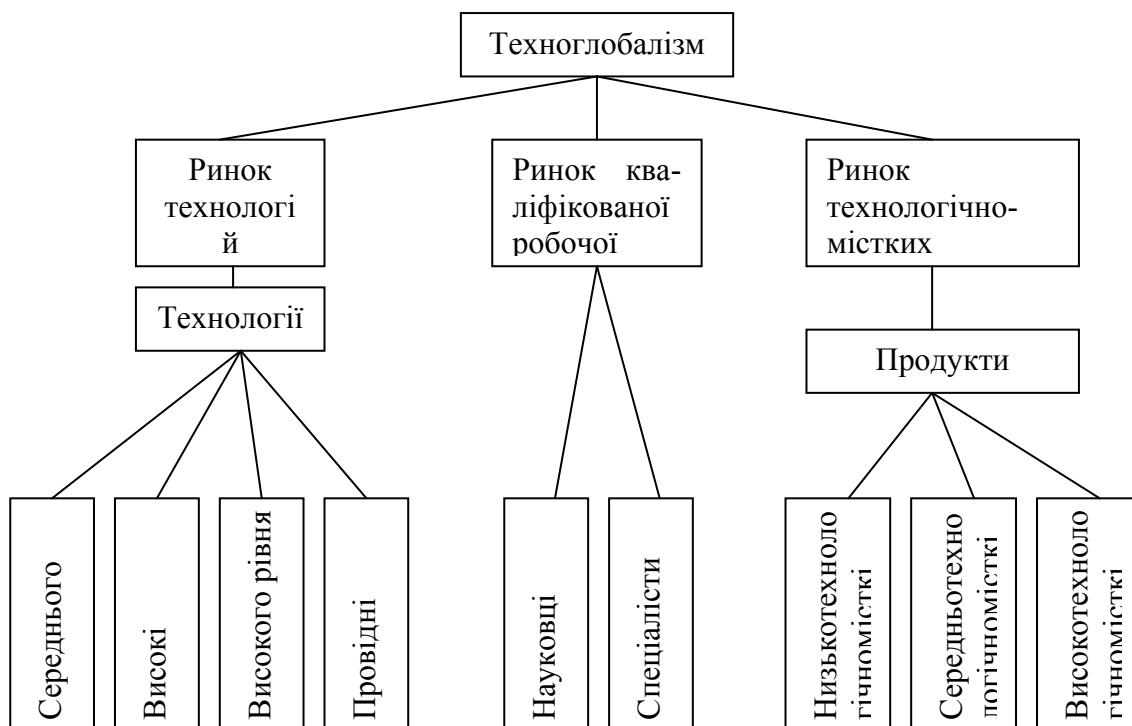

Рис.1. Система світових та панрегіональних ринків, що формують технологічну глобалізацію.

За рівнем технологічного розвитку, на думку Дж. Сакса, країни світу можна поділити на три групи. Першу – складають високорозвинені країни, в яких проживає приблизно 15 відсотків населення планети. Саме вони виробляють переважну частку технологічних інновацій, забезпечуючи ними решту світу. Друга велика група країн, в яких проживає майже половина людства, здатна запозичувати технології та використовувати їх у виробництві та споживанні. Решта країн формують третю групу. Вони неспроможні ні виробляти нові технології, ні самостійно застосовувати іноземні технології. Це по-суті “технологічні маргінали”.

Згідно теорії англійського історика А.Тойнбі світовий розвиток відбувається за моделлю Виклик-і-Відповідь. Країна чи регіон усвідомлює себе частиною планетного універсалу і підлягає глобальним впливам. Світопорядок у всі часи цивілізації формують найбільш розвинені країни, саме вони визначають „правила гри”. Одним із сучасних викликів є техноглобалізм. Його проявами стали швидкий технологічний розвиток і жорстке технологічне суперництво. Лише участь в цих змаганнях, вихід на глобальні ринки технологічномістких продуктів, кваліфікованої робочої сили і технологій дають шанси на посідання гідного місця у світовому співтоваристві.

Виклик техноглобалізму повинен отримати свою „відповідь” у промисловій політиці держави. Її можна розглядати як систему заходів, спрямованих на формування перспективної структури економіки країни і які стосуються виробництва, інвестування. Розвитку інфраструктури та людського капіталу. Вони мають на меті перерозподіл

ресурсів (інтелектуальних, фінансових і матеріальних) на користь прогресивних видів виробництва. Важливість цієї політики важко переоцінити, позаяк, як зазначають дослідники, починаючи з 70-х-80-х років промислової політики стає фактором конкуренції та конкурентоспроможності. Запорукою успішності промислової політики є наполегливе використання та розбудови наявного науково-технічного потенціалу та проведення активного міжнародного трансферу технологій.

РЕЗЮМЕ

Исследуется влияние технологической глобализации на промышленную политику страны, анализируются вызовы и риски такого влияния.

SUMMARY

Influence of technological globalization on an industrial policy of the country is investigated, calls and risks of such influence are analyzed.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Гэлбрейт Дж. К. Новое индустриальное общество. Пер. з англ. – М.: «Прогресс», 1969. – С. 97-99.
2. Новицький В.Є. Економічні ресурси цивілізаційного розвитку. Навч. посібник – К.: НАУ, 2004. – С. 204.
3. Контуры инновационного развития мировой экономики: Прогноз на 2000-2015 гг. – М.: Наука, 2000. – С. 43.
4. Капітоненко М. У термінах сили. // Політика і час. – 2003.- № 5. – С. 64
5. Джефри Сакс, професор Гарвардського Університета, спеціаліст по міжнародній торгівлі, розмірлює о путях глобалізації... Как преодолеть технологическое неравенство? // <http://www.wordleconomy.ru/index.php?Mode= Article&ID=440> (The Economist 22.06.2000).

Надійшла до редакції 20.11.2007 року

УДК 338.266.2 (5-011)

ИНДИКАТОРЫ МИРОВОГО РАЗВИТИЯ НА ПРИМЕРЕ СТРАН СРЕДНЕГО ВОСТОКА И СЕВЕРНОЙ АФРИКИ

Юсеф М М Бригит, Аспирант ХНУ імені В.Н. Каразіна

В настоящее время Мировым банком создана обширная база данных по индикаторам мирового развития (World Development Indicators), которая из-за ее закрытости не введена в широкий научный оборот. На WEB-сайте этой организации¹ в свободном доступе имеются только данные по шести индикаторам, отвечающих на интеграцию с глобальной экономикой [1], которые в отечественной научной литературе не анализировались. В пояснениях к этому классу данных указывается, что растущая интеграция обществ и экономик помогает преодолевать бедность: в период с 1990 по 2000 гг. численность бедных людей, живущих менее чем на 1 долл. США в день, уменьшилась на 137 миллионов человек. В то же время отмечается, что хотя глобальная интеграция является